

Asia: VN/36213/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislain ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1 luku Yleiset säännökset

Näkemyksenne luvusta 1

Helen Sähköverkko Oy (jatkossa Helen Sähköverkko) pitää tärkeänä, että yhdyskuntarakentamislain yleisissä säännöksissä luodaan selkeät, ennakoitavat ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset lähtökohdat teknisen infrastruktuurin suunnittelulle ja toteutukselle. Yleisissä säännöksissä tehtävät määrittelyt ohjaavat merkittäväällä tavalla lain myöhempää soveltamista, minkä vuoksi niiden täsmällisyys ja tarkoituksenmukaisuus on erityisen tärkeää myös energia ja huoltovarmuuskysymysten näkökulmasta.

Helen Sähköverkko kiinnittää erityistä huomiota 3 §:ssä esitettyyn vähäisen rakennelman määritelmään. Määritelmän mukaan vähäisellä rakennelmalla tarkoitettaisiin muun muassa puistomuuntamoita ja muita teknisiä rakennelmia. Näihin liittyvät esitykset 4 luvussa antaisivat kunnille laajaa harkintavaltaa arvioida teknisten laitteiden soveltuvuutta ympäristöön ja asettaa niitä koskevia ehtoja esimerkiksi ulkoasun tai yksityiskohtien osalta.

Helen Sähköverkko katsoo, että tällainen sääntely muuttaa käytännössä vähäisen rakennelman merkitystä tavalla, joka ei ole perusteltu teknisen infrastruktuurin näkökulmasta. Sähkö, lämpö ja jäähdytysverkkoihin kuuluvat rakennelmat, kuten jakokaapit ja muuntamot, ovat olennainen osa yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämätöntä infrastruktuuria. Ne valmistetaan teollisesti vakiintuneiden sähkö ja energiateknisten standardien sekä kansallisten ja eurooppalaisten turvallisuusmääräysten mukaisesti. Kuntien yksityiskohtaiset, paikallisesti vaihtelevat ulkoasulliset tai muut tekniseen toimintaan vaikuttavat vaatimukset ovat usein joko erittäin vaikeita tai kustannustehottomia toteuttaa ja voivat hidastaa tai estää verkkojen rakentamista ja kehittämistä.

Helen Sähköverkko katsoo, että yleisten säännösten ja määritelmien ei tule avata kunnille laajaa harkintavaltaa puuttua teknisen infrastruktuurin teknisiin ratkaisuihin silloin, kun niihin liittyvä sääntely ja valvonta perustuvat jo erityislainsäädäntöön sekä toimivaltaisiin viranomaisiin. Tämä koskee erityisesti sähköverkkoon liittyviä rakennelmia, joiden toteuttamisessa korostuvat sähköturvallisuus, toimitusvarmuus ja huoltovarmuus.

Lisäksi Helen Sähköverkko pitää tärkeänä, että yhdyskuntarakentamislain yleisissä säännöksissä tunnistetaan teknisten verkkojen merkitys osana yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria.

Maankäyttö ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä sääntely on pilkottu useaan eri lakiin, minkä seurauksena aiemmin alueidenkäyttöön sisältyneet kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmat eivät enää tule yhden lain tasolla näkyviin. Helen Sähköverkon mielestä tämä näkökulma tulee huomioida lain yleisissä säännöksissä, jotta sääntelyä voidaan myöhemmissä luvuissa soveltaa tavalla, joka turvaa energiahuollon ja huoltovarmuuden myös muuttuneessa turvallisuustilanteessa.

Helen Sähköverkko esittää, että 1 luvun säännöksiä ja erityisesti vähäisen rakennelman määritelmää täsmennetään siten, että:

- lain soveltamisessa tunnistetaan selkeästi energia ja huoltovarmuuden kannalta keskeinen infrastruktuuri osana yleisiä lähtökohtia, ja
- tekniseen energia infraan kuuluvien rakennelmien tekniset ratkaisut ja ulkonäkö eivät kuulu kuntakohtaisen harkinnan piiriin.

2 luku Viranomaiset

Näkemyksenne luvusta 2

-

3 luku Suunnittelu

Näkemyksenne luvusta 3

Helen Sähköverkko katsoo, että yleisten alueiden suunnittelua koskeviin yleisiin vaatimuksiin, erityisesti 10 §:ään, tulisi lisätä huoltovarmuuden huomioon ottaminen. Yleiset alueet, erityisesti kadut ja jalkakäytävät, muodostavat yhdyskuntarakenteessa fyysisen ja toiminnallisen rungon, johon tekninen verkko sijoittuu, toimii ja on huollettavissa.

Puhtaan siirtymän, sähköistymisen ja kaupunkien kehittymisen myötä yleisille alueille kohdistuu entistä suurempia vaatimuksia teknisten verkostojen osalta. Sähköverkko sekä siihen liittyvät laitteet edellyttävät riittäviä ja ennakoitavia tilavaroja sekä mahdollisuutta sähköverkon ylläpitoon ja kehittämiseen koko niiden elinkaaren ajan. Helen Sähköverkko korostaa, että teknisten verkostojen tarpeiden huomioon ottaminen jo yleisten alueiden suunnitteluvaiheessa on paitsi huoltovarmuuden ja toimitusvarmuuden kannalta välttämätöntä, myös kustannustehokasta. Ennakoiva ja kokonaisvaltainen suunnittelu vähentää myöhempiä päällekkäisiä kaivutöitä, verkkojen siirtoja ja ristiriitoja eri toimintojen välillä sekä pienentää sekä kuntien että verkonhaltijoiden kustannuksia.

Lisäksi Helen Sähköverkko pitää tärkeänä, että yleisten alueiden suunnittelussa tunnistetaan sähköverkon asema osana yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Muuttunut turvallisuusympäristö ja huoltovarmuuden korostuminen edellyttävät, että yhdyskuntarakenteen keskeiset osat mahdollistavat sähköverkon häiriöttömän toiminnan, kunnossapidon ja korjaamisen myös poikkeustilanteissa.

Helen Sähköverkko ehdottaa, että yleisten alueiden suunnittelua koskevia säännöksiä täsmennetään siten, että suunnittelun yleisiin vaatimuksiin lisätään teknisten verkostojen toteutettavuus, ylläpidettävyys ja huoltovarmuus osana suunnittelun lähtökohtia.

4 luku Rakentaminen

Näkemyksenne luvusta 4

Esitysluonnoksen 23 § 4 momentissa esitetään, että Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa 1 momentissa tarkoitettujen rakenteiden - mukaan lukien vähäiset rakennelmat - rakentamista, rakenteiden korjaus- ja muutostyötä sekä rakenteiden käyttötarkoituksen muutosta koskevia tarkempia säännöksiä. Jakokaappeja ja muuntamoita tehdään teollisessa mittakaavassa sähkötekniisten määräysten ja mitoitusten mukaisesti, joten kuntien tarkat ulkoasulliset ja muut vaatimukset ovat joko mahdottomia tai erittäin vaikeita ja kustannustehottomia toteuttaa. Helen Sähköverkko esittää, että 1 momenttia täsmennetään siten, että sähköverkkoon kuuluvien rakennelmien tekniset ratkaisut ja ulkonäkö eivät kuulu kuntakohtaisen harkinnan piiriin silloin. Ensisijaisesti tämä täsmennys tulisi tehdä jo luvussa 1.

Helen Sähköverkon näkemyksen mukaan luvun 4 sääntelyn tulee mahdollistaa se, että yleisiä alueita voidaan rakentaa ja kehittää suunnitelmallisesti ilman jäykkiä aikarajoja, jotka voivat johtaa epäoptimaalisiin ratkaisuihin tai tarpeettomaan kiirehtimiseen. Sähköverkkoa koskevien ratkaisujen osalta on tärkeää, että rakentaminen voidaan ajoittaa yhteen paitsi muun kunnallisteknisen rakentamisen kanssa niin myös sähköverkon todellisten kehittämis ja käyttöönottovaateiden kanssa.

Tulisiko katu- ja viheralueiden rakentamiselle asettaa määräaika, esimerkiksi 10 tai 15 vuotta yleisen alueen suunnitelman voimaan tulemisesta? Mitä vaikutuksia, etuja tai haittaa tällä olisi eri osapuolille? Esitysluonnoksessa ei ole asetettu tällaista määräaika.

Ei tulisi asettaa aikarajaa

5 luku Yleisen alueen käyttöön luovuttaminen ja lakkaaminen

Näkemyksenne luvusta 5

-

6 luku Kunnossapito

Näkemyksenne luvusta 6

Helen Sähköverkko pitää keskeisenä, että kunnossapitoa koskevaa harkintaa ja menettelyjä sovellettaessa tunnistetaan teknisten verkostojen asema osana yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Kunnossapidon järjestämisessä ei tule luoda reunaehtoja tai käytäntöjä, jotka voisivat vaikeuttaa verkkojen turvallista hoitoa, lisätä keskeytysriskejä tai viivästyttää välttämättömiä huoltotoimenpiteitä.

Helen Sähköverkon näkee, että luvun 6 säännösten soveltamisessa on tärkeää säilyttää selkeä työnjako ja vastuut sekä varmistaa yhteistyö eri toimijoiden välillä siten, että yleisten alueiden

kunnossapito tukee teknisten verkostojen luotettavaa toimintaa eikä muodostu esteeksi niiden kehittämiseksi tai kunnossapidolle.

7 luku Tekniset verkot

Näkemyksenne luvusta 7

Helen Sähköverkko katsoo, että teknisten verkkojen sijoittamisessa ei tule siirtyä lupamenettelyyn ja että teknisten verkkojen sijoittamisen tulee jatkossakin perustua toimivaksi todettuun sopimiskäytäntöön. Helen Sähköverkko katsoo, että teknisten verkkojen sijoittamista koskevan sääntelyn tulee ensisijaisesti turvata verkkojen kehittäminen, ylläpito ja häiriötilanteiden nopea palautus ja korjaaminen sekä varmistaa toiminnan ennakoitavuus ja kustannustehokkuus.

Helen Sähköverkko ei pidä perusteltuna siirtymistä laajamittaiseen, valituskelpoiseen sijoittamislupajärjestelmään kaikissa teknisten verkkojen sijoittamistilanteissa. Esitysluonnoksen mukainen lupavelvoite loisi sähköverkonhaltijoille uuden viranomaisproessin, joka lisää byrokratiaa, kustannuksia ja viivästyksiä sekä altistaa hankkeet pitkille valitus- ja oikeuskäsittelyille. Tämä heikentäisi verkkojen kehittämistä ja viivästyttäisi asiakkaiden liittämistä sekä energiainfrastruktuurin vahvistamista. Esitysluonnos olisi voimassa olevan lainsäädännön näkökulmasta erittäin ongelmallinen, sillä se voisi luoda tilanteen, jossa verkonhaltija ei pysty täyttämään sähkömarkkinalain 19 ja 20 §:n mukaisia kehittämis- ja liittämisvelvoitteitaan. Lainsäädännön ei tule johtaa ristiriitaan, jossa verkonhaltijan on mahdotonta noudattaa samanaikaisesti kahta lakia tai jossa verkon kehittäminen ja liittämisvelvoitteiden täyttäminen vaarantuu lupamenettelyn ja valitusprosessien hitauden vuoksi.

Helen Sähköverkko esittää, että esitystä arvioidaan uudestaan ja siinä otettaisiin huomioon sijoittamismenettelyjen suhde sähköverkonhaltijaa koskeviin lakisääteisiin velvoitteisiin kuten sähkömarkkinalain (19 §, 20 §, 51 § ja 100 §) määräajat.

Helen Sähköverkko korostaa, että teknisten verkkojen sijoittamista koskevat menettelyt ovat monin paikoin sujuvia ja sähköisiä. Pääkaupunkiseudulla käytössä olevat menettelyt ovat tästä esimerkki. Sääntelyn tulee kohdistua tunnistettuihin pullonkauloihin, eikä luoda uusia velvoitteita ja valituskelpoisia prosesseja tilanteisiin, joissa käytäntö on osoittautunut toimivaksi ja ennakoitavaksi.

Helen Sähköverkko kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen nykytilan arvioinnissa teknisten verkostojen kehittämistarpeita perustellaan viittaamalla valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarjan raporttiin 48/2018 ”Sähkön jakeluverkon lupamenettelyjen sujuvoittaminen”. Esitysluonnoksessa selvityksestä annetaan kuva, jonka mukaan keskeinen ongelma nykyisissä menettelyissä olisi lupakäytäntöjen vaihtelevuus.

Helen Sähköverkko katsoo, että tämä ei vastaa selvityksen varsinaisia johtopäätöksiä. VN 48/2018 selvityksessä keskeisiksi haasteiksi tunnistettiin erityisesti lupamenettelyjen käsittelyaikojen venyminen, menettelyjen ennalta arvaamattomuus sekä valitusmenettelyjen aiheuttamat viivästyksset. Selvityksen perusteella viivästyksset liittyvät nimenomaan lupaprosessien keston ja valitusten käsittelyyn, ei niinkään siihen, että lupaa ylipäätään edellytetään tai että lupamenettely perustuu suostumus- ja sopimusperusteisiin ratkaisuihin. Helen Sähköverkko katsoo, että esitysluonnoksessa ehdotettu ratkaisu – siirtyminen laajasti valituskelpoiseen sijoittamislupamalliin – on ristiriidassa selvityksessä tunnistettujen kehittämistarpeiden kanssa. Esitysluonnos on omiaan lisäämään juuri niitä viivästyksiä ja ennakoimattomuustekijöitä, joita selvityksessä pidettiin

ongelmallisina. Helen Sähköverkko tuo myös esille, että esitysluonnos on hallitusohjelman vastainen, sillä hallituksen tavoitteena on liian sääntelyn purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58).

Mikäli sääntelyn kehittämistä perustellaan VN 48/2018 selvityksen havainnoilla, tulee johtopäätösten kohdistua menettelyjen sujuvoittamiseen, käsittelyaikojen lyhentämiseen, valitusprosessien hallintaan sekä käytäntöjen selkeyttämiseen. Sen sijaan yleinen siirtyminen sijoittamisluvan edellyttävään malliin kaikissa tilanteissa on väärä ratkaisu selvityksessä tunnistettuihin ongelmiin ja voisi johtaa lupaprosessien merkittävään hidastumiseen ja ristiriitoihin voimassa olevan lain säädännön kanssa.

Mikäli sijoittamista koskevaa sääntelyä täsmennetään, Helen Sähköverkko katsoo, että menettely tulee rajata koskemaan vain uuden teknisen verkon tai sen pysyvän osan sijoittamista taikka sijoituksen olennaista muuttamista. Olemassa olevan, luvallisesti sijoitetun teknisen verkon ylläpito, korjaaminen tai uusiminen samaan sijaintiin ei saa edellyttää uutta menettelyä. Lisäksi tulee selkeyttää, että sijoittamista koskeva menettely liittyy sijoittamiseen kunnan maanomistajaroolissa, eikä työn toteuttamiseen, jota koskeva sääntely on esitetty erikseen lain 8 luvussa.

Helen Sähköverkko katsoo, että teknisten verkkojen sääntelyssä on tärkeää erottaa toisistaan sijoittamisoikeuden ratkaiseminen ja työn tekninen toteutus. Erityisesti sähköverkon osalta tulee välttää päällekkäisiä hallinnollisia menettelyjä ja niistä aiheutuvia viivästyksiä, kustannuksia ja hallintotaakkaa. Tilanteissa, joissa verkon sijoitusoikeus on jo ratkaistu lunastusmenettelyssä yleisen edun perusteella, ei tule edellyttää erillistä yhdyskuntarakentamislain mukaista kunnallista sijoittamislupaa. Lisäksi Helen Sähköverkko katsoo, että myöskään työn toteuttamiseen liittyvien menettelyjen osalta ei tule automaattisesti edellyttää erillistä kaivulupaa, jos kyse on lunastukseen perustuvasta sijoittamisesta tai olemassa olevan verkon kunnossapidosta, korjaamisesta tai uusimisesta samaan sijaintiin ja työn vaikutukset ympäristöön, liikenteeseen ja turvallisuuteen ovat rajattuja. Tällaisissa tilanteissa työn toteuttaminen tulisi voida perustaa ennalta määrämuotoiseen ilmoitusmenettelyyn, jonka perusteella viranomaisen voi tarvittaessa asettaa työn toteuttamiseen liittyviä ehtoja, mutta joka ei tarpeettomasti viivästytä kriittisen infrastruktuurin hankkeita. Tämä vastaisi monin paikoin käytössä olevia toimivia käytäntöjä ja tukisi hallitusohjelman tavoitetta normien purusta, byrokratian vähentämisestä sekä investointien ja huoltovarmuuden kannalta keskeisten infrastruktuurihankkeiden sujuvoittamisesta.

Teknisten verkkojen siirtovelvollisuutta koskevassa sääntelyssä Helen Sähköverkko pitää lähtökohtaisesti perusteltuna jo lainsäädännön sähköturvallisuuslain 113 § kirjausta, jonka mukaan siirron kustannusvastuu kohdistuu siirtoa edellyttävään tahoon. Sähköverkot ovat pitkäikäisiä, pääomavaltaista ja yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Niiden siirtäminen kolmansien osapuolten hankkeiden vuoksi aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia, jotka eivät liity verkonhaltijan omaan toimintaan tai kehittämistarpeeseen. Mikäli kustannusvastuu siirtyisi verkonhaltijalle, syntyisi merkittävä ristiriita sähköturvallisuuslain sääntelyyn, jossa siirron kustannuksista vastaa siirtoa edellyttävä taho. Tämän lisäksi syntyisi ristiriitoja sähkömarkkinalain 19 § ja 24 § mukaisiin kustannustehokkuus ja asiakasmaksujen kohtuullisuus periaatteisiin.

Helen Sähköverkko katsoo, että luvanvastaisuuden ja kustannusvastuun perusteet on kirjoitettava täsmällisesti ja niin ettei se ole ristiriitainen olemassa oleva lainsäädännön kanssa. Yleisen oikeus- ja kohtuullisuusperiaatteen mukaisesti luvanvastaisuuden tulee olla merkittävää, jotta kustannusvastuu voisi siirtyä verkonhaltijalle. Esimerkiksi verkon peittosyvyyttä ei tule käyttää esimerkkinä tilanteesta, jossa verkko olisi sijoitettu luvan vastaisesti, koska peittosyvyys voi muuttua

myöhempien rakennekerros ja maanrakennustöiden seurauksena eikä se aina ole verkon omistajan vaikutuspiirissä.

Helen Sähköverkko esittää, että esitysluonnosta täsmennetään siten, että se on tältä osin yhdenmukainen olemassa olevan lainsäädännön, erityisesti sähköturvallisuuslain 113 § kanssa, jonka mukaan siirron kustannusvastuu kohdistuu siirtoa edellyttävään tahoon. Esitämme esitysluonnoksen 44 § 3 momenttiin seuraavaa tekstimuutosta: ”Kuitenkin jos kunnan yleisellä alueella sijaitseva tekninen verkko on asennettu lupaehtojen vastaisesti merkittävästi väärään paikkaan, on teknisen verkon omistaja velvollinen siirtämään teknisen verkon laitteineen ja rakenteineen kustannuksellaan.”

Helen Sähköverkko pitää tärkeänä, että teknisiä verkkoja koskevien tietojen luovuttamista ja käsittelyä koskevassa sääntelyssä huomioidaan tietoturva ja kriittisen infrastruktuurin suojaaminen. Sääntelyn jatkovalmistelussa olisi perusteltua täsmentää, mitä tietoja voidaan edellyttää toimitettavaksi ja millä tarkkuustasolla, jotta sähköverkon turvallinen käyttö ja ylläpito voidaan varmistaa. Helen Sähköverkko pitää tärkeänä infraan liittyvän tiedon huolellista luokittelua turvallisuus- ja huoltovarmuusnäkökulmien kannalta.

Helen Sähköverkko on huolissaan siitä, että laaja tietojen toimittamisvelvoite ja tietojen säilyttäminen kunnassa voi johtaa tilanteeseen, jossa kriittisen infrastruktuurin sijaintia ja rakennetta koskevista tiedoista muodostuu laajasti julkisia viranomaisasiakirjoja, mukaan lukien sijoittamista koskevien päätösten liiteaineistot. Nykyisessä turvallisuustilanteessa tämä ei ole hyväksyttävää. Kunnan tiedonsaantioikeuden tulee perustua välttämättömyyteen ja käyttötarkoitussidonnaisuuteen, ja tietojen luovuttaminen tulee rajata vain tiedon tosiasiallisesti tarvitseville tahoille siten, ettei verkkoihin liittyvän tiedon julkisuutta laajenneta nykyisestä. Lisäksi tietojen säilyttämistä ja mahdollista edelleen luovuttamista koskevat reunaehdot tulee säätää selkeästi ja käytännössä toimiviksi, jotta kriittisen infrastruktuurin suojaaminen varmistuu.

Esitysluonnoksen luvussa 7 ehdotetaan säädettäväksi uusi lupamenettely teknisten verkkojen sijoittamiseen kunnan yleiselle alueelle. Tulisiko siirtyä uuteen lupamenettelyyn vai tulisiko teknisten verkkojen sijoittamisesta pysyä nykyisessä kuntakohtaisessa toimintatavassa? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

Tulisi pysyä nykyisessä kuntakohtaisessa toimintatavassa

8 luku Työ kadulla ja muulla yleisellä alueella

Näkemyksenne luvusta 8

Helen Sähköverkko katsoo, että lähtökohtana yleisillä alueilla tehtävissä töissä tulee säilyttää ilmoitusmenettely, ei lupamenettely. Ilmoitusmenettely on osoittautunut toimivaksi käytännöksi erityisesti kaupunkiympäristöissä, joissa verkkoihin kohdistuvat työt ovat usein toistuvia, teknisesti vakiintuneita ja vaikutuksiltaan rajattuja. Ilmoitusmenettely mahdollistaa viranomaisille työn aikaisen ohjauksen ja ehtojen asettamisen ilman että menettely tarpeettomasti viivästyttää hankkeita.

Helen Sähköverkko katsoo, että 8 luvussa ehdotettu sääntely yleisillä alueilla tehtävistä töistä on yhdyskuntarakentamislain kannalta keskeinen, koska se vaikuttaa suoraan sähköverkon ylläpitoon, korjaamiseen ja kehittämiseen sekä häiriötilanteiden hoitamiseen. Helen Sähköverkolle on olennaisen tärkeää, että sääntely mahdollistaa sähköverkon sujuvan ja ennakoitavan ylläpidon sekä nopean reagoinnin vika ja häiriötilanteissa.

Helen Sähköverkko pitää erittäin ongelmallisena esitysluonnoksessa ehdotettua mallia, jossa ilmoitusmenettelyn rinnalle luodaan uusi lupamenettely sekä kunnalle laajat oikeudet asettaa käyttömääräyksiä, siirtää työn aloitusajankohtaa ja kieltää työ. Tällainen sääntelykokonaisuus lisää merkittävästi epävarmuutta sähköverkonhaltijoille ja on omiaan pidentämään hankkeiden läpimenoaikoja. Kriittisen infrastruktuurin kohdalla tämä voi vaarantaa toimitus ja huoltovarmuutta.

Helen Sähköverkko korostaa, että työn siirtämistä tai kieltämistä koskevien toimivaltuuksien tulee olla poikkeuksellisia ja tarkkaan rajattuja. Työn siirtäminen kuukausilla tai jopa vuosilla ei ole perusteltua tilanteissa, joissa kyse on välttämättömistä sähköverkon laajennus-, kunnossapito-, korjaus tai liittämistöistä. Tällaisilla viivytyksillä olisi suoria vaikutuksia asiakkaiden liittämiseen, sähköjakelun toimitusvarmuuteen sekä puhtaan siirtymän ja digitalisaation edellyttämiin investointeihin.

Helen Sähköverkko katsoo, että luvun 8 soveltamisessa on välttämätöntä tunnistaa tekniset verkot osaksi yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria. Sääntelyssä tulee varmistaa, että kiireelliset, vaaratilanteita ehkäisevät sekä lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseksi välttämättömät työt voidaan toteuttaa viivytyksettä. Sääntelyn tulee olla suhteellista ja kohdistua työn aikaisiin vaikutuksiin, ei teknisten ratkaisujen tai verkon kehittämistarpeiden arviointiin.

Esitysluonnoksen luvussa 8 ehdotetaan säädettäväksi nykyisen ilmoitusmenettelyn rinnalle uusi lupamenettely kunnan yleisillä alueilla tapahtuville töille. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi kunnalle oikeus laatia yleisiä alueita koskevat käyttömääräykset, oikeus siirtää työn aloitusajankohtaa ja oikeus kieltää työ. Mitä ajatuksia ehdotus herättää? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

Helen Sähköverkko katsoo, että lähtökohtana yleisillä alueilla tehtävissä töissä tulee säilyttää ilmoitusmenettely, ei lupamenettely. Ehdotettu sääntely ei ole perusteltu eikä tarkoituksenmukainen. Uuden lupamenettelyn luominen ilmoitusmenettelyn rinnalle lisää hallinnollista taakkaa, epävarmuutta ja viivästysriskiä tilanteissa, joissa nykyinen ilmoitusmenettely on jo osoittautunut toimivaksi ja ennakoitavaksi. Erityisesti sähköverkon laajennus-, kunnossapito-, korjaus ja liittämistöissä uusi lupamenettely ja siihen liittyvä valituskelpoisuus voivat johtaa merkittäviin hankkeiden viivästyksiin ja verkonhaltijan lakisääteisten velvoitteiden (Sähkömarkkinalaki 19 §, 20 §, 51 §, 100 §) vaarantumiseen.

Helen Sähköverkko pitää ongelmallisena myös kunnalle ehdotettua laajaa toimivaltaa siirtää työn aloitusta tai kieltää työ. Toimivaltuuksia ei ole rajattu riittävän tarkasti, eikä esitysluonnoksessa aseteta selkeitä edellytyksiä tai enimmäiskestoja niiden käytölle. Usean vuoden mittaiset siirtomahdollisuudet eivät ole yhteensopivia sähköverkon lakisääteisten kehittämis- ja liittämismenettelyjen kanssa, eikä niiden vaikutuksia ole arvioitu asiakkaiden liitettävyyden, toimitusvarmuuden tai investointien näkökulmasta.

Helen Sähköverkko katsoo, että työ kadulla ja muulla yleisellä alueella tulee lähtökohtaisesti perustua ilmoitusmenettelyyn, jossa viranomaisen rooli painottuu työn aikaisten vaikutusten hallintaan, kuten liikenteeseen, turvallisuuteen ja ympäristöön. Lupamenettelyä ei tule käyttää yleisenä oletuksena. Kriittiseen infrastruktuuriin liittyvät, kiireelliset tai turvallisuuden kannalta välttämättömät työt sekä asiakkaiden liittymät ja niihin liittyvät muutostyöt tulee rajata aina työn siirto- ja kieltäoikeuksien ulkopuolelle.

Helen Sähköverkko kiinnittää huomiota siihen, että hallitus on asettanut lupamenettelyjen sujuvoittamisen ja puhtaan siirtymän investointien priorisoinnin keskeiseksi tavoitteeksi Suomen

kilpailukyvyn vahvistamisessa. Tätä linjausta on jo toteutettu lainsäädännössä ja viranomaiskäytännöissä muun muassa puhtaan siirtymän hankkeiden kiireellisen käsittelyn, sitovien käsittelyaikojen sekä kevennettyjen menettelyjen kautta. Yhdyskuntarakentamislain 8 luvun sääntelyä tulee kehittää ja soveltaa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa yhteensopivalla tavalla.

Eryteisesti sähköverkon laajentamis- ja kunnossapitotyöt, jotka palvelevat puhtaan siirtymän edellyttämää sähköistymistä, eivät saa hidastua uusien lupamenettelyjen, työn siirto oikeuksien tai työn kieltojen vuoksi. Puhtaan siirtymän kannalta keskeisiin infrastruktuurihankkeisiin liittyvien töiden tulee lähtökohtaisesti perustua ilmoitusmenettelyyn ja nopeaan viranomaisohjaukseen, ei ennakkolisiin lupaprosesseihin tai usean vuoden viivästysriskeihin.

9 luku Hulevedet

Näkemyksenne luvusta 9

-

10 luku Maksut

Näkemyksenne luvusta 10

Helen Sähköverkko katsoo, että yhdyskuntarakentamislain mukaisten maksujen tulee perustua viranomaiselle aiheutuviin kohtuullisiin ja välttämättömiin kustannuksiin, eikä maksuja tule käyttää tulohankintakeinona tai välineenä ohjata toimijoita raskaampiin menettelyihin.

Helen Sähköverkon näkemyksen mukaan maksusääntely on arvioitava tiiviissä yhteydessä siihen, millaisia menettelyjä laissa ehdotetaan. Mikäli lähtökohtana työssä yleisillä alueilla säilyy ilmoitusmenettely, ei siitä tule periä erillisiä maksuja. Ilmoitusmenettelyssä viranomaisen rooli rajoittuu työn aikaisen haitan hallintaan ja koordinaatioon, eikä muodosta sellaista yksilöityä viranomaispäätöstä, joka oikeuttaisi maksun perimiseen.

Helen Sähköverkko pitää erityisen ongelmallisena tilannetta, jossa uusia lupamenettelyjä luodaan ja niihin liitetään maksuja ilman, että vastaavaa lisäarvoa tai palvelua syntyy. Maksut voivat tällöin muodostua ylimääräiseksi kustannustekijäksi sähköverkon kehittämis- ja kunnossapitotöissä ja niiden vaikutukset heijastuisivat lopulta asiakkaiden hintoihin.

Helen Sähköverkko korostaa, että sähköverkkoon liittyvät välttämättömät työt eivät saa vaikeutua maksujen kautta. Eryteisesti kiireelliset häiriö- ja vikakorjaukset, verkon kunnossapito sekä asiakkaiden liittämiseen liittyvät työt tulee rajata maksullisten menettelyjen ulkopuolelle.

Helen Sähköverkko katsoo, että mikäli maksuja peritään luvista tai muista viranomaispäätöksistä, maksuperusteiden tulee olla läpinäkyviä, yhdenmukaisia eri kunnissa, ja kustannusvastaavia. Muussa tapauksessa maksusääntely yhdessä raskaiden lupamenettelyjen kanssa tulee lisäämään hallinnollista taakkaa ja heikentämään yhdyskuntarakentamislain tavoitteita sujuvista ja ennakoitavista menettelyistä.

11 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

Näkemyksenne luvusta 11

-

12 luku Erinäisiä säännöksiä

Näkemyksenne luvusta 12

-

13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Näkemyksenne luvusta 13

-

Vaikutusten arviointi

A. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu alustavasti yhdyskuntarakentamislain vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin parantamiseksi on tärkeää saada palautetta siitä, miltä osin arvioinnissa on täydennystarpeita.

Millaisena pidätte luonnoksessa esitettyä vaikutusten arviointia kokonaisuutena?

Jossain määrin puutteellisena

B. Onko jossain vaikutusten arvioinnin osassa erityistä täydentämisen tarvetta?

Kyllä, tarkenna, mitä osaa tai osia vaikutusten arvioinnista tulisi täydentää tai mitä aihetta koskeva puuttuva arviointi lisätä. [Helen Sähköverkko katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen vaikutusten arviointi on useilta keskeisiltä osin puutteellinen ja osin virheellinen, erityisesti huoltovarmuuden, kriittisen infrastruktuurin toimintaedellytysten sekä sähköverkon käytännön toteutuksen näkökulmista. Esityksessä uudistetaan sääntelyä, joka koskee suoraan yhdyskuntarakenteen keskeisiä osia, mutta muutosten vaikutuksia huoltovarmuuteen, toimitusvarmuuteen ja asiakkaiden liittymien toteuttamisen edellytyksiin ei ole arvioitu. Esityksessä sen sijaan todetaan, ettei lakimuutoksilla arvioida olevan vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen tai kyberturvallisuuteen. Vaikutusten arviointi on rajattu liian kapeasti eikä kata huoltovarmuuden näkökulmaa. Huoltovarmuus liittyy olennaisesti teknisten verkkojen kehittämiseen, kunnossapitoon ja vikojen nopeaan korjaamiseen, mutta näitä vaikutuksia ei ole tarkasteltu. Yritysvaikutusten arviointi on lisäksi yleisluontoinen ja perustuu oletukseen, että menettelyjen yhtenäistäminen pitkällä aikavälillä lisää ennakoitavuutta ja sujuvuutta. Arviointi ei kuitenkaan huomioi sijoittamislupavelvoitteesta ja luvituksista aiheutuvia ajallisia, toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia, mukaan lukien valituskelpoisten päätösten aiheuttamat viivästysriskit. Esityksessä ei arvioida vaikutuksia hankkeiden toteutusaikatauluihin, puhtaan siirtymän ja asiakasliittymien mahdolliseen lykkäytymiseen tai toimitusvarmuuteen. Vaikutusten arvioinnissa esitetään myös virheellisiä johtopäätöksiä. Esimerkiksi valituskelpoisen sijoittamislupamenettelyn arvioidaan vähentävän yritysten hallinnollista työtä ja lisäävän ennakoitavuutta, vaikka käytännössä vaikutus on täysin päinvastainen: uusi lupamenettely lisää byrokratiaa, hallinnollisia vaiheita, epävarmuutta ja viivästysriskiä etenkin niillä alueilla, joissa nykyiset sopimus ja ilmoitusperusteiset menettelyt ovat jo

toimivia ja ennakoitavia. Vaikutusten arvioinnista heijastuu, ettei teknisten verkostojen sijoittamisen nykyisiä käytäntöjä ja niiden toimivuutta ole ymmärretty, minkä seurauksena esityksessä tarjotaan ratkaisumalleja, jotka voivat romuttaa tällä hetkellä pääosin hyvin toimivat menettelytavat. Helen Sähköverkko esittää, että vaikutusten arviointia tulee täydentää erityisesti: huoltovarmuuden ja kriittisen infrastruktuurin näkökulmasta, hankkeiden aikataulu ja viivästysriskien, puhtaan siirtymän ja asiakasliittymien ja toimitusvarmuuden vaikutusten osalta, esitysluonnoksen suhdetta sähkömarkkinalakiin ja sen sähköverkonhaltijaa koskeviin lakisääteisiin velvoitteisiin, sähköverkon sijoittamisen ja kunnossapidon käytännön vaikutusten osalta, sekä hallinnollisen taakan ja kustannusten tosiasiallisten vaikutusten osalta.]

C. Mihin itse näette yhdyskuntarakentamislain keskeisimpien vaikutusten kohdistuvan? Miten kuvailisitte keskeisimpiä vaikutuksia?

Helen Sähköverkko katsoo, että yhdyskuntarakentamislain keskeisimmät vaikutukset kohdistuvat teknisten verkkojen sijoittamisen, kunnossapidon ja kehittämisen menettelyihin, ja näiden kautta suoraan yhdyskuntien toimivuuteen, huoltovarmuuteen, toimitusvarmuuteen ja investointien ennakoitavuuteen. Laki vaikuttaa erityisesti niihin prosesseihin, joiden varassa sähköverkot rakennetaan, ylläpidetään ja korjataan kaupunkiympäristössä.

Esitysluonnoksen mukainen sääntely siirtää painopistettä sopimus ja ilmoitusperusteisista, käytännössä toimiviksi osoittautuneista menettelyistä kohti lupapainotteisempaa ja valituskelpoista mallia. Tämän seurauksena hankkeiden läpimenoajat pitenevät, ennakoitavuus heikkenee ja hallinnollinen taakka kasvaa. Vaikutukset kohdistuvat sähköverkonhaltijan hankkeisiin, joissa aikataulujen pitävyys ja nopea reagointi ovat keskeisiä esimerkiksi asiakkaiden liittämässä, toimitusvarmuuden turvaamisessa ja häiriötilanteiden hallinnassa.

Helen Sähköverkko katsoo, että esityksen merkittävä vaikutus kohdistuu myös investointiympäristöön. Uudet menettelyt, maksut, siirto ja kieltämiset sekä laajeneva valituskelpoisuus lisäävät epävarmuutta ja riskejä erityisesti kaupungeissa, joissa nykyiset toimintamallit ovat hyvin toimivia ja ennakoitavia. Tämä voi hidastaa sekä sähköverkon investointeja että puhtaan siirtymän edellyttämiä sähköistymis , digitalisaatio ja energijärjestelmähankkeita.

Lain vaikutukset näkyvät lisäksi huoltovarmuudessa ja kriittisen infrastruktuurin toimintakyvyssä. Kun sähköverkon kunnossapito, korjaaminen ja kehittäminen hidastuu, kasvaa riski tilanteisiin, joissa sähkönjakelun toimintavarmuus heikkenee tai vikojen korjaaminen viivästyy. Tällaisilla vaikutuksilla on laajakantoisia seurauksia yhdyskuntien toimivuudelle, elinkeinoelämälle ja kansalaisille, mutta näitä vaikutuksia ei esityksessä ole kattavasti arvioitu.

Helen Sähköverkko katsoo, että esitetyllä sääntelyllä voi olla myös kustannusvaikutuksia, jotka heijastuvat pitkällä aikavälillä energia ja infrastruktuuripalvelujen hintoihin. Lisääntyvä hallinnollinen työ, viivästykset ja oikeusprosessit kasvattavat hankkeiden kokonaiskustannuksia, jotka viime kädessä kohdistuvat asiakkaisiin.

Yhteenvedon Helen Sähköverkko arvioi, että yhdyskuntarakentamislain keskeisimmät vaikutukset eivät kohdistu ensisijaisesti yhdyskuntien fyysiseen laatuun tai kaupunkikuvaan, vaan kielteisesti menettelyiden sujuvuuteen, verkkojen kehittämisen edellytyksiin ja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuuteen. Esitetyn kaltainen sääntelykokonaisuus on omiaan hidastamaan investointeja ja heikentämään ennakoitavuutta tilanteessa, jossa puhtaan siirtymän, huoltovarmuuden, asiakasliittämien ja talouden kasvun mahdollistavien investointien aikataulupaine on merkittävä.

Muita näkemyksiä koko luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Vapaa sana.

Helen Sähköverkko katsoo, että hallituksen esitysluonnos muodostaa kokonaisuutena sähköverkon ja yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta raskaan ja hallinnollisesti monimutkaisen sääntelykehikon, joka loisi riskejä huoltovarmuudelle ja puhtaan siirtymän mahdollistamiseen. Useissa kohdissa esitys puuttuu ongelmiin, joita ei ole tunnistettu, heikentäen ennestään hyvin toimivien menettelyjen ennakoitavuutta ja kustannustehokkuutta.

Esitysluonnoksessa todetaan, että lakihankkeella pannaan erityisesti täytäntöön Petteri Orpon hallitusohjelman luvussa 6.5 (Toimivat asuntomarkkinat ja sujuva liikenne) asetettuja tavoitteita. Helen Sähköverkko tuo esille, että esityksessä ei kuitenkaan ole lainkaan tunnistettu sen merkittäviä vaikutuksia hallitusohjelman lukuun 7 (Puhtaan energian Suomi), eikä sitä, että useat nyt esitetyt ratkaisut ovat tämän luvun tavoitteiden vastaisia.

Helen Sähköverkko pitää ongelmallisena sitä, että esityksessä ei riittävästi tunnisteta teknisten verkkojen asemaa kriittisenä infrastruktuurina. Lupamenettelyjen, maksujen ja seuraamusuhkien painottaminen uhkaa hidastaa sähköverkon kehittämistä, rakentamista ja kunnossapitoa tavalla, joka heikentää huoltovarmuutta ja toimitusvarmuutta – vastoin hallitusohjelman keskeisiä energia ja kokonaisturvallisuustavoitteita.

Helen Sähköverkko katsoo, että yhdyskuntarakentamislain tulee ensisijaisesti sujuvoittaa ja keventää teknisten verkkojen ja yhdyskuntainfrastruktuurin kehittämistä. Esitystä tulee jatkovalmistelussa tarkentaa ja arvioida uudelleen erityisesti suhteessa hallitusohjelman lukuun 7, jotta sääntely tukee huoltovarmuutta, puhtaan energian investointeja ja normien purkua.

Helen Sähköverkko Oy

Markus Lehtonen

Toimitusjohtaja

Siirto Osmo
Helen Sähköverkko Oy